

Exam. Code: 103201
Subject Code: 1003

B.A./B.Sc. Ist Semester

FINE ARTS

(Drawing and Painting)

Time Allowed—Three Hours] [Maximum Marks—50

Note :— (1) Attempt **ALL** the **25** questions from Section A.
All the questions are of **1** mark each.

(2) Attempt any **5** questions from Section B. Each
question carries **5** marks.

SECTION—A

1. Give time and location of Pre-historic Caves in India.
2. Define Bhava.
3. Define Varnika Bhanga.
4. Who was Vatasyan ?
5. Explain Cool colours.
6. What are Tertiary colours ?
7. Define complementary colours. Give example.
8. What is a good composition ?
9. How are light and shade important in Painting ?
10. Explain different types of texture.

11. Name two types of lines. Give examples.
12. What is line ?
13. Differentiate between two types of Perspective.
14. How can Rhythm be achieved in art ?
15. Explain 'Balance'.
16. Define 'Harmony in art'.
17. What is a 'Viraha' ?
18. Who is a 'Bodhisattva' ?
19. Give the time period and geographical location of Indus Valley Civilization.
20. Give the specifications of the Dancing girl.
21. What is the importance of colour in painting ?
22. Who was Queen Maya ?
23. What is the meaning of Pashupati ?
24. What is understood by Iconography ?
25. What is the process of metal casting ? 1×25=25

SECTION—B

1. Give a detailed note on Bhim-Betka Cave paintings.
2. How important were the six limbs of painting in Ancient Indian art ?
3. What are the elements of Art ? How important are they in painting ?
4. Give the qualities for a good composition.

5. Give the relevance of perspective and foreshortening in Drawing.
6. Write a note on the 'Dying Princess' painting.
7. Narrate the characteristics of the painting 'Bodhisattva Padampani'.
8. Attempt any **TWO** :—
  - (i) Mother Goddess
  - (ii) Dream of Queen Maya
  - (iii) Chhadanta Jataka. 5×5=25

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ :—** (1) ਭਾਗ ਓ ਦੇ ਸਾਰੇ 25 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ 1 ਅੰਕ ਹੈ।
- (2) ਭਾਗ ਅ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 5 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਫ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਦੱਸੋ।
2. ਭਾਵ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ।
3. ਵਰਨਿਕਾ ਭੰਗਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ।
4. ਵਟਸਯਾਨ (Vatsyayan) ਕੌਣ ਸੀ ?
5. ਸ਼ਾਂਤ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
6. ਤੀਜੇ (Tertiary) ਰੰਗ ਕੀ ਹਨ ?

7. ਪੂਰਕ ਰੰਗ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ। ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ।
8. ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਰਚਨਾ ਕੀ ਹੈ ?
9. ਪੇਂਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਚਾਨਣ ਅਤੇ ਛਾਇਆ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ ?
10. ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸਟਚਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
11. ਦੋ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ। ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ।
12. ਰੇਖਾ (line) ਕੀ ਹੈ ?
13. ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਪੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
14. ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਤਾਲਮੇਲ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?
15. ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
16. 'ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰਤਾ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ।
17. 'ਵਿਰਹਾ' ਕੀ ਹੈ ?
18. 'ਬੋਧੀਸ਼ੱਤਵ' ਕੌਣ ਹੈ ?
19. ਸਿੰਧੂ ਘਾਟੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਾਨ ਦੱਸੋ।
20. ਡਾਂਸਿੰਗ ਕੁੜੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
21. ਪੇਂਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਕੀ ਹੈ ?
22. ਰਾਣੀ ਮਾਇਆ ਕੌਣ ਸੀ ?
23. ਪਸ਼ੁਪਤੀ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?
24. ਆਈਕੋਨੋਗ੍ਰਾਫੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
25. ਮੈਟਲ ਕਾਸਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੀ ਹੈ ? 1×25=25

ਭਾਗ-ਅ

1. ਭੀਮ-ਬੇਟਕਾ ਗੁਫਾ ਦੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
2. ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਛੇ ਅੰਗ ਕਿੰਨੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਨ ?
3. ਕਲਾ ਦੇ ਤੱਤ ਕੀ ਹਨ ? ਉਹ ਪੇਂਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ ?
4. ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਰਚਨਾ ਲਈ ਗੁਣ ਦੱਸੋ।
5. ਡਰਾਈਂਗ ਵਿੱਚ ਪਰਿਪੇਖ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਦੱਸੋ।
6. 'ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ' ਪੇਂਟਿੰਗ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
7. ਬੋਧੀਸੱਤਵ ਪਦਮਪਾਣੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
8. ਕੋਈ ਵੀ ਦੋ ਕਰੋ :
  - (i) ਮਾਂ ਦੇਵੀ
  - (ii) ਰਾਣੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਸੁਪਨਾ
  - (iii) ਛਦੰਤ ਜਾਤਕ।

5×5=25

(Hindi Version)

- ਨੋਟ :— (1) ਭਾਗ ਕ ਦੇ ਸਾਰੇ 25 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਤੀਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ 1 ਅੰਕ ਹੈ।
- (2) ਭਾਗ ਖ ਮੇਂ ਸੇ ਕੋਈ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਜ਼ਿਏ। ਪ੍ਰਤੀਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇ 5 ਅੰਕ ਹੈਂ।

ਭਾਗ-ਕ

1. ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਪੂਰਵ ਐਤਿਹਾਸਿਕ ਗੁਫਾਓਂ ਕਾ ਸਮਯ ਔਰ ਸਥਾਨ ਬਤਾਏ।
2. ਭਾਵ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋਂ।

3. वर्णिका भंगा को परिभाषित करें।
4. वटस्यान (Vatasyan) कौन था ?
5. शांत रंगों की व्याख्या करें।
6. तृतीयक रंग क्या हैं ?
7. पूरक रंगों को परिभाषित करें। उदाहरण दीजिए।
8. एक अच्छी रचना क्या है ?
9. चित्रकारी में प्रकाश और छाया कैसे महत्वपूर्ण हैं ?
10. विभिन्न प्रकार की बनावट की व्याख्या करें।
11. दो प्रकार की लाइनों का नाम लिखें। उदाहरण दीजिए।
12. रेखा (line) क्या है ?
13. दो प्रकार के परिप्रेक्ष्य के बीच अंतर स्पष्ट करें।
14. कला में ताल कैसे प्राप्त किया जा सकता है ?
15. 'संतुलन' की व्याख्या कीजिए।
16. 'कला में सुमेल' को परिभाषित करें।
17. 'वीरहा' क्या है ?
18. 'बोधिसत्व' कौन है ?
19. सिंधु घाटी सभ्यता की समय अवधि और भौगोलिक स्थान बताइए।
20. नृत्य करती लड़की की विशिष्टताओं को बताएं।
21. चित्रकला में रंगों का महत्व क्या है ?
22. रानी माया कौन थी ?
23. पशुपति का अर्थ क्या है ?
24. आकृति विज्ञान द्वारा क्या समझा जाता है ?
25. धातु कास्टिंग की प्रक्रिया क्या है ?

1×25=25

भाग-ख

1. भीम-बेटका गुफा चित्रों पर एक विस्तृत नोट लिखिए।
2. प्राचीन भारतीय कला में चित्रकारी के छः अंग कितने महत्वपूर्ण थे ?
3. कला के तत्व क्या हैं ? वे पेंटिंग में कितने महत्वपूर्ण हैं ?
4. एक अच्छी संरचना के लिए गुण बताइए।
5. आरेखण में परिप्रेक्ष्य और पूर्वाभ्यास की प्रासंगिकता बताइए।
6. 'मरने वाली राजकुमारी' चित्रकला पर एक नोट लिखें।
7. चित्रकारी 'बोधिसत्व पद्मपानी' की विशेषताओं को बताइए।
8. कोई भी दो कीजिए :
  - (i) माता देवी
  - (ii) रानी माया का सपना
  - (iii) छदंत जातक।

5×5=25